

Akadeemik Hans Kuuks

20.12.1932–06.10.2022

Hans Kuuks on sündis 20. detsembril 1932 Põlvamaal Mooste vallas Suurmetsa külas talupidaja peres. 1951. a lõpetas ta Tartu 1. keskkooli ja 1956. a Eesti põllumajandusülikooli agronoomiateaduskonna. Seejärel töötas ta kuni 1958. aastani kolhoosiagronoomina Elva lähistel Erumäel.

1958. aastal kutsuti Hans Kuuks tööle Jõgeva sordiaretusjaama nooremteaduri ametikohale odra aretuse alal. 1964. aastal sai temast aretusosakonna juhataja ning aastatel 1973–1998 oli ta sordiaretusjaama (alates 1992 Jõgeva sordiaretuse instituut) direktor; 2013. aastani jätkas ta samas vanemteaduri ametikohal.

1968. aastal kaitses Hans Kuuks põllumajanduskandidaadi väitekirja “Parimatest Eesti odrasortidest ja lämmastikväetiste mõjust nende saagikusele ning kvaliteedile” Eesti põllumajanduse akadeemia juures. Aastatel 1968–1970 stažeeris ta Rootsis Svalöfi sordiaretuse instituudis, kust sai odra sordiaretuse alal väärtusliku teoreetilise ja praktilise väljaõppe ning palju vajalikke kontakte. Hans Kuuksi peamiseks tööks on olnud uute odrasortide aretamine ja algseemne kasvatamine ning sordiagrotehnika arendamine. Ta on seitsme odrasordi peamine autor ja kahe odra-, kuue kaera- ning kahe nisusordi kaasautor. Eesti teaduste akadeemia liikmeks põllumajanduse alal valiti Hans Kuuks 1994. aastal.

Alates 1973. aastast oli Hans Kuuks Euroopa sordiarendajate ühingu (EUCARPIA) liige, aastatel 1981–2000 oli ta odra ja 1989–1994 kaera geneetika ning sordiaretuse rahvusvaheliste sümposiumide organiseerimiskomitee liige, alates 1988 Svalöfi sordiaretuse instituudi teadusnõukogu välisliige ning alates 1994 Soome aretuskeskuse Boreal välisliige. Aastatel 1992–

1995 oli Hans Kūüts Eesti põllumajandusülikoolis sordiaretuse õppetooli juhataja, alates 1995 emeriitprofessor.

Akadeemik Kūüts oli põline põllumees, kes oli edukas nii teadlase kui direktorina. Tema direktoriks oleku ajal kujunes Jõgeva sordiaretuse instituut (alates 2013 Eesti taimekasvatuse instituut) üheks kõige paremini katsetehnikaga varustatud põllumajanduslikuks uurimisasutuseks, kus edenes sordiaretustöö, ehitati palju vajalikke hooneid, noorendati teadlaskaadrit ja tehti palju muud. Tänuks teenekale põllumajandusteadlasele ja sordiaretajale avati 2017. aastal Jõgeva alevikus instituudi hoone ees Hans Kūütsi nimeline pink ning 2020 valis Eesti rukki selts ta oma aupresidendiks. Ta oli akadeemilise põllumajanduse seltsi auliige (2000) ja elutöö preemia laureaat (2002).

Juba 1974. aastal omistati Hans Kūütsile teenelise teadlase aunimetus, 1987. aastal sai ta riikliku preemia sordiaretuse alal ning 1999 riigi teaduspreemia bio- ja keskkonnateaduste alal. 1997. aastal autasustati teda Riigivapi viienda klassi teenetemärgiga ning 2006 Jõgevamaa vapimärgiga.

NIMI	Hans Kūüts
TEADUSALA	Põllumajandusteadused
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Teraviljade sordiaretus ja algseemnekasvatus
VALIMISAEG	23. november 1994
AKADEEMIA OSAKOND	Bioloogia, geoloogia ja keemia osakond
SÜNNIAEG ja –KOHT	20. detsember 1932 Suurmetsa küla Põlvamaa
TÖÖKOHT	Eesti Maaülikooli emeriitprofessor (alates 1995)
HARIDUS	1951 Tartu I Keskkool 1956 Eesti Põllumajandusülikool
TEADUSKRAAD	1968, põllumajanduskandidaat, Eesti Põllumajanduse Akadeemia juures, teema: <i>”О лучших сортах ячменя в Эстонии и влиянии азотных удобрений на урожай ячменя и его качество”</i>
TEENISTUSKÄIK	1955–1958 Erumäe kolhoosi agronoom 1958–1964 Jõgeva Sordiaretusjaama aretusosakonna nooremteadur 1964–1973 samas juhataja 1973–1992 Jõgeva Sordiaretusjaama direktor 1992–1998 Jõgeva Sordiaretuse Instituudi direktor 1992–1995 Eesti Põllumajandusülikooli sordiaretuse õppetooli juhataja– professor 1995–... Eesti Maaülikooli emeriitprofessor 1999–2013 Jõgeva Sordiaretuse Instituudi vanemteadur

TUNNUSTUSED	<p>1974 ENSV teeneline teadlane 1987 ENSV riiklik preemia 1997 Eesti Vabariigi Riigivapi V klassi teenetemärk 1999 EV teaduspreemia (kollektiivi koosseisus) 2002 Eesti TA medal 2002 APS-i elutöö preemia</p>
TEADUS- ORGANISATSIOONILINE ja -ADMINISTRATIIVNE TEGEVUS	<p>EESTIS: 1981–... Akadeemilise Põllumeeste Seltsi liige 1981–... Eesti Agronoomide Seltsi liige</p> <p>MUJAL: 1973–... Euroopa Sordiaretajate Ühing “Eurocarpia 95” liige 1981–... Rahvusvahelise odra geneetika komitee liige 1989–1996 Rahvusvahelise kaera geneetika komitee liige 1990–... Euroopa õlleodra konventsiooni liige 1991–... Svalöfi Sordiaretuse Instituudi välisliige 1994–... aretuskeskuse “Boreal” (Soome) teadusnõukogu välisliige</p>
TEGEVUS TEADUSLIKE VÄLJAANNETE TOIMETUSTES	<p>EESTIS: ei ole MUJAL: ei ole</p>
JUHENDAMISEL KAITSTUD VÄITEKIRJAD	<p>DOKTORITÖÖD (nimi, aasta, töö pealkiri, kus kaitstud):</p> <p>Tamm, I. 2003. Kaera omaduste geneetiline ja keskkonnatingimustest sõltuv variatsioon. Eesti Põllumajandusülikool</p> <p>Tamm, Ü. 2003. Geneetilised ressursid õlleodra aretamisel. Eesti Põllumajandusülikool</p> <p>MAGISTRITÖÖD (ainult juhendatute arv): 5</p>
PUBLIKATSIOONID	<p>TEADUSARTIKLID üldarv: 111; 20 odra-, kaera- ja nisuusordi peamine või kaasautor.</p>